

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นสรุปผลการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียน ด้านการสอนและอบรมนักเรียน การสอนประชาชน และการบริการชุมชนของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียน ด้านการสอนและอบรมนักเรียน การสอนประชาชน และการบริการชุมชนของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียน ด้านการสอนและอบรมนักเรียน การสอนประชาชน และการบริการชุมชน ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียน ทั้งด้าน

การสอนและอบรมนักเรียน การสอนประชาชน และการบริการชุมชน ของโรงเรียนในโครงการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนในโครงการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มที่ 2 รุ่นที่ 1 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้บริหาร 105 คน และกลุ่มครู 328 คน รวม 433 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ซึ่งเป็นคำตอบแบบประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาจากตำรา เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ และประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง แล้วนำไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้อำนวยการ 15 ท่าน แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครู ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนในโครงการจำนวน 6 โรงเรียน รวม 46 คน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น .91

3. การส่งและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และได้รับคืนทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง นำส่งและขอรับคืนด้วยตนเองอีกส่วนหนึ่ง แบบสอบถามส่งไปจำนวน 433 ฉบับ ได้รับคืนและเป็นฉบับที่สมบูรณ์ที่ใช้ในการวิจัยได้ 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.75

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

ตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท และข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมุติฐานในเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโดยใช้การทดสอบคะแนนมาตรฐาน-ที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง กลุ่มครูเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเช่นเดียวกัน
2. กลุ่มผู้บริหารมีอายุในช่วง 36-40 ปี และ ช่วง 41 ปีหรือสูงกว่ามากกว่าช่วงอื่น และมีจำนวนเท่า ๆ กัน เมื่อรวมสองช่วงอายุนี้เข้าด้วยกันมีจำนวนมากกว่าครึ่งของผู้บริหารทั้งหมด ส่วนกลุ่มครูส่วนใหญ่มีอายุในช่วงอายุ 26-30 ปี
3. อายุราชการ กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่มีอายุราชการในช่วง 6-10 ปี กลุ่มครูส่วนใหญ่มีอายุราชการในช่วง 6-10 ปี เช่นเดียวกัน
4. วุฒិทางการศึกษา กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี กลุ่มครูส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีเช่นเดียวกัน

ตอนที่ 2 ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ปรากฏผลดังนี้

1. การสอนและอบรมนักเรียน เมื่อพิจารณาโดยรวมร่วมกันตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ปรากฏว่าอยู่ในระดับมาก $\bar{X}_T = 2.73$ ($\bar{X}_1 = 2.83$, $\bar{X}_2 = 2.70$) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละกลุ่มพบว่า ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ด้านการสอนและอบรมนักเรียนที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย มี 5 ข้อ คือ

มีการนิเทศภายใน เพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอนและการปฏิบัติงาน จัดหาเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนมาใช้ในการเรียนการสอน เชิญบุคคลภายนอก หรือวิทยากรห้องเรียนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ใช้สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระที่มีในห้องเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อ

การเรียนการสอน

ให้นักเรียนได้ฝึกอาชีพจากบ้านผู้ปกครอง หรือใช้โครงการเรียนที่บ้านภายใต้การ

นิเทศของครู

การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ คำนการสอนและอบรมนักเรียนที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ จัดหาสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระประเภทใดเป็นที่ฝึกงานของนักเรียน แต่เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มแล้ว กลุ่มผู้บริหาร เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด กลุ่มครู เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

2. การสอนประชาชน เมื่อพิจารณารวมรวมกันตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ปรากฏว่าอยู่ในระดับน้อย $\bar{X}_T = 1.76$ ($\bar{X}_1 = 1.86$, $\bar{X}_2 = 1.73$) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละกลุ่มทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกัน

ข้อที่นำเสนอเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ คำนการสอน ประชาชนที่เห็นว่ามี 10 ข้อ คือ

ประสานงานกับศูนย์การศึกษาเอกโรงเรียนจัดกลุ่มสนใจเพื่อสอนวิชาอาชีพแก่ประชาชน จัดบริการแนะแนวการประกอบอาชีพแก่ประชาชนในชุมชน จัดโครงการสอนวิชาอาชีพและฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นแก่ประชาชน ให้ความรู้ หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งด้านความรู้ทั่วไป ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน และความรู้ด้านอาชีพ เผยแพร่และถ่ายทอดนวัตกรรม และเทคโนโลยีแก่ประชาชน เพื่อให้ปรับปรุงเทคนิคในการประกอบอาชีพ

วิจัย หรือทดลองทางการเกษตรในห้องเรียน และเผยแพร่ความรู้ที่ได้แก่ประชาชน

จัดโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น และการละเล่นพื้นเมือง
แก่เยาวชน

จัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อคงสภาพการอ่านออกเขียนได้ของประชาชน เช่นที่อ่าน
หนังสือพิมพ์หมู่บ้าน กระเปาะหนังสือ ฯลฯ

เปิดโอกาสให้ประชาชนนำผลงานร่วมแสดงในการจัดนิทรรศการของโรงเรียน

เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียน

สำหรับข้อที่ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุดคือ จัดสอนการศึกษายูนิเบอแมกเสร็จสำหรับผู้ขาด
โอกาสในการเรียนต่อในระบบโรงเรียน

ข้อที่นำสังเกตที่มาจากพิจารณาข้อ 40 จัดโครงการฝึกและอบรมเกี่ยวกับศิลปะ
พื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น และการละเล่นพื้นเมืองแก่เยาวชน ข้อ 34 ประสานงานกับศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียน จัดกลุ่มสนใจเพื่อสอนวิชาอาชีพแก่ประชาชน และข้อ 36 จัดโครงการสอนวิชาอาชีพ
และฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นแก่ประชาชน ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย ส่วนครูเห็นว่าอยู่ในระดับ
น้อยที่สุด

3. การบริการชุมชน เมื่อพิจารณาโดยรวมร่วมกันตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
ปรากฏว่าอยู่ในระดับน้อย $\bar{X}_T = 2.34$ ($\bar{X}_1 = 2.47$, $\bar{X}_2 = 2.30$) เมื่อพิจารณาแยกแ
ละกลุ่ม ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน

ข้อที่นำสังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ด้านการบริการ
ชุมชนที่เห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อ 53 โรงเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม งานเทศกาล
งานประเพณีของชุมชน แต่เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครู
เห็นว่าอยู่ในระดับมาก

ข้อที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยมี 7 ข้อ คือ

ชุมชนได้ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียน

บุคลากรของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมกลุ่มหลังเวลาเรียนต่าง ๆ เช่น ลูกเสือ

ชาวบ้าน ไทยอาสาป้องกันชาติ ฯลฯ

ให้บริการน้ำดื่ม น้ำใช้แก่ประชาชนในภาวะขาดแคลน

เป็นผู้จัด หรือร่วมกับหน่วยงานทางสาธารณสุข สุขจัดกิจกรรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย

แผนการตรวจรักษาโรค การประกวดสุขภาพเด็ก ฯลฯ

ประสานงานกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ภาคีป้องกันโรคแก่สัตว์เลี้ยง หรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่น ๆ

จัดป้ายประกาศ หรือใช้เครื่องกระจายเสียงในการเสนอข่าว เตือนความจำ ให้ ความรู้แก่ประชาชน หรือประชาสัมพันธ์ภายในชุมชน

แนะนำแหล่งวัสดุเกษตร ปลูก พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หรือวัสดุเพื่อการประกอบอาชีพอื่น ๆ และแนะนำแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ข้อที่นำสังเกตที่น่าจะนำมาพิจารณา คือ ข้อ 61 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ภาคีป้องกันโรคแก่สัตว์เลี้ยง หรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าอยู่ใน ระดับน้อย ส่วนครูเห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ กำนันการบริการชุมชน ที่เห็นว่าอยู่ใน ระดับน้อยที่สุดมี 2 ข้อ คือ

จัดตลาดนัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน หรือนำผลิตภัณฑ์นั้นมาจำหน่ายในสหกรณ์ร้านค้าของ โรงเรียน

จัดยาสามัญไว้เพื่อให้บริการเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย

ข้อที่นำสังเกตที่น่าจะนำมาพิจารณา คือ ข้อ 58 จัดยาสามัญไว้เพื่อให้บริการเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย ส่วนครูเห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการสอนและอบรมนักเรียน เมื่อพิจารณาโดยรวมร่วมกันตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ปรากฏว่าอยู่ในระดับน้อย $\bar{X}_T = 2.15$ ($\bar{X}_1 = 2.19$, $\bar{X}_2 = 2.13$) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละกลุ่ม ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกัน

ข้อที่นำสังเกตเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ด้านการสอนและอบรมนักเรียนที่เห็นว่าอยู่ในระดับมากมี 5 ข้อ คือ

ครูคนหนึ่งที่รับผิดชอบการสอนหลายวิชา และมีความการศึกษามาก
ขาดแหล่งฝึกงานอาชีพสำหรับนักเรียน

งบประมาณสนับสนุนในโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนไม่เพียงพอ
ประชาชนไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา

ประชาชนมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานเรียนในแผนการเรียนวิชาสามัญมากกว่า

วิชาอาชีพ

2. การสอนประชาชน เมื่อพิจารณาโดยรวมร่วมกันตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ปรากฏว่าอยู่ในระดับมาก $\bar{X}_T = 2.80$ ($\bar{X}_1 = 2.93$, $\bar{X}_2 = 2.76$) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละกลุ่ม ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อที่นำสังเกตเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ด้านการสอนประชาชน ที่เห็นว่าอยู่ในระดับมากมี 4 ข้อคือ

งบประมาณในการจัดโครงการไม่เพียงพอ

ประชาชนไม่มีเวลาเข้ารับบริการกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้

การให้ครูไปให้ความรู้แก่ประชาชน กระทั่งผลตอบรับการสอนภายในโรงเรียน

ขาดยานพาหนะในการเดินทางไปจัดกิจกรรมในชุมชน

3. การบริการชุมชน เมื่อพิจารณาโดยรวมร่วมกันตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ปรากฏว่าอยู่ในระดับน้อย $\bar{X}_T = 2.10$ ($\bar{X}_1 = 2.08$, $\bar{X}_2 = 2.11$) เมื่อพิจารณาแยกแต่ละกลุ่ม ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณารายข้อ ไม่มีข้อใดที่เห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด หรือ ระดับมาก ที่เห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยมี 6 ข้อ ข้อที่นำส่งเขตและนำมาพิจารณา คือ ข้อ 22 ครูไม่มีความรู้ทางงานพัฒนาชุมชนโดยตรง และข้อ 26 ขาดการประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน ผู้บริหารเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนครูเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ข้อที่นำส่งเขตเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ งานการบริการชุมชนที่เห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ข้อ 21 บุคลากรมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรม ประเพณี และภาษาท้องถิ่น เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มตัวอย่าง ทั้งผู้บริหารและครูต่างเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน

สรุปการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ที่ปรากฏตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ (1) การสอน และอบรมนักเรียน (2) การบริการชุมชน (3) การสอนประชาชน

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ที่ปรากฏตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ (1) การสอนประชาชน (2) การสอนและอบรมนักเรียน (3) การบริการชุมชน

4. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ทั้งด้านการสอนและอบรมนักเรียน การสอนประชาชน และการบริการชุมชนแล้ว ปรากฏว่าผู้บริหารและครูมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลของการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มผู้บริหารเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นความจริงตามลักษณะสังคมไทยที่ส่วนใหญ่ผู้ชายยังคงเป็นผู้นำ จะเห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ผู้ชายศึกษาในภาควิชาบริหารการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจะมีเพศชายเข้าศึกษาต่อมากกว่าเพศหญิง ส่วนกลุ่มครูเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณิ สมบัติธีระ (2529 : 112) และ สมควร ๗ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 115) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนในโครงการส่วนมากเป็นโรงเรียนมัธยมระดับตำบล ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวัน จึงทำให้ครูอาจารย์เป็นเพศหญิงเลือกบรรจุไปทำการสอนที่โรงเรียนในโครงการน้อยหรือบรรจุเข้าทำงานแล้วขอย้ายเข้าตัวเมืองภายหลัง เพื่อความสะดวกทั้งด้านที่พักอาศัย การดำรงชีวิตประจำวัน รวมทั้งความสะดวกในการเดินทาง ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ครูเพศหญิงน้อยกว่าเพศชาย

กลุ่มผู้บริหารมีอายุในช่วง 36 - 40 ปี และช่วง 41 ปี หรือสูงกว่า รวมกันแล้วมากเกินครึ่ง วัยนี้เป็นวัยกลางคน เป็นวัยของคนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากพอสมควร เป็นวัยที่มีความไตร่ตรอง มีเหตุมีผลและมีความกระตือรือร้น เหนาะสมกับที่เป็นผู้นำที่ในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในโครงการให้เจริญรุดหน้า บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และเป็นวัยที่เหมาะสมที่จะทำงานกับครู ซึ่งจากผลการวิจัย ส่วนมากมีช่วงอายุ 26 - 30 ปี ซึ่งเป็นวัยของคนที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พลังแห่งอุดมการณ์แข็งแรง เป็นวัยที่ต้องการศึกษาค้นคว้าแสวงหาเพื่อสั่งสมประสบการณ์ชีวิต เมื่อพิจารณาช่วงอายุของกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูส่วนใหญ่แล้วเห็นว่า เป็นวัยที่มีความใกล้เคียงกัน ทำให้ช่องว่างระหว่างวัย อุดมการณ์ ประสบการณ์ มีความคิดอ่านใกล้เคียงกัน สามารถที่จะสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นำกับบุคลากรในการทำงานแบบประชาธิปไตย เพื่อระดมพลังสมองนำแนวความคิดใหม่ ๆ มาพัฒนาการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการ

ศูนย์วิจัยที่ปรึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้บริหารที่มีอายุราชการในช่วง 6 - 10 ปี ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าประสมการณ์ในการทำงานยังมีน้อยเกินไปสำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่บริหาร แต่เมื่อมองภาพรวมพบว่า ผู้บริหารที่มีอายุราชการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปรวมกันแล้วคิดเป็นร้อยละ 54.22 จึงยังเห็นว่าผู้บริหาร มีประสมการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี สามารถที่จะบริหารงานโรงเรียนในโครงการซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กได้จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารที่มีอายุราชการในช่วง 6-10 ปีมากกว่าช่วงอื่น อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งเดิมย้ายไปดำรงตำแหน่งในโรงเรียนนอกโครงการ และมีผู้บริหารรุ่นใหม่ ๆ มาดำรงตำแหน่งแทน หรือผู้คอยแบบสอบถามส่วนมากเป็นผู้ช่วยผู้บริหาร ซึ่งจะแต่งตั้งจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนนั้นพร้อม ๆ กับการตั้งโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนในโครงการส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนตั้งใหม่ จึงทำให้อายุราชการของกลุ่มผู้บริหารในช่วงนี้มีจำนวนมากกว่าช่วงอื่น สำหรับกลุ่มครูที่มีอายุราชการในช่วง 6 - 10 ปีเป็นส่วนมาก รองลงไปเป็นช่วงอายุราชการที่ต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งรวมสองช่วงอายุราชการนี้เข้าด้วยกันจะมีจำนวนมากถึงร้อยละ 86.76 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนในโครงการส่วนมากเป็นโรงเรียนมัธยมระดับตำบล ซึ่งเป็นโรงเรียนตั้งใหม่ในช่วงปลายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 (2515 - 2519) ที่มุ่งเน้นการขยายปริมาณการรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา และขยายบริการทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสู่ชนบท ครูส่วนใหญ่จะได้รับการบรรจุเข้ารับราชการในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา และเมื่อมีนักเรียนเพิ่มขึ้นจะใช้อัตรากำลังขึ้น หรือครูที่บรรจุก่อนย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่น ทำให้เกิดอัตรารว่าง ครูผู้สอนบรรจุในระยะหลัง ๆ จะได้รับการบรรจุแต่งตั้งเข้ารับราชการในอัตรานี้ ทำให้ครูของโรงเรียนในโครงการส่วนมากมีอายุราชการอยู่ในช่วง 10 ปีลงมา ครูส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีประสมการณ์น้อย แม้จะเป็นวัยที่แข็งแรงผลักดันในการทำงานสูง มีประสมการณ์เหมาะสมต่อการสอน ก็ยังเป็นเพียงการทำงานในห้องเรียนเท่านั้น ยิ่งขาดประสมการณ์ที่จะปรับปรุงวิธีการทำงานให้เข้ากับลักษณะของการทำงานของโรงเรียนในโครงการ แต่เมื่อมองในมุมกลับ ครูเหล่านี้ยังไม่ค่อยคิด หรือใส่ใจกับการทำงานในรูปแบบใด ๆ เฉพาะสมที่จะจุกไปจุกมการให้เกิดในตัวครูเหล่านี้ ผู้นำ หรือ ผู้บริหารจึงมีความสำคัญที่จะนำทางในการทำงานให้แก่เขา

ด้านวิถีทางการศึกษา ทั้งผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ที่มีวุฒิปริญญาตรี ซึ่งค่อนข้างจะเหมาะสมในการปฏิบัติงานของโรงเรียนในโครงการ แต่เมื่อก็คเปรียบเทียบกับวุฒิของครูในโรงเรียนที่อยู่ในตัวเมืองแล้วค่อนข้างจะเสียเปรียบ จึงน่าจะครูเหล่านี้จะได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และควรจะเป็นสาขาวิชาที่ตรงกับลักษณะของการทำงานของโรงเรียนในโครงการ นอกจากจะเป็นการพัฒนาบุคลากรเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นทัดเทียมกับในเมือง ทางนโยบายด้านความเสมอภาคทางการศึกษาแล้ว ยังจะส่งผลถึงการใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนอีกด้วย

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาชุมชน

1. ด้านการสอนและอบรมนักเรียน จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ด้านการสอนและอบรมนักเรียน โดยส่วนรวมเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มตัวอย่างแล้ว ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมควร ณ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 125) ซึ่งพบว่า "ด้านการสอนและอบรมนักเรียน ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และผู้นำท้องถิ่นมีความเห็นตรงกันว่ามีการปฏิบัติมาก" นับว่าโรงเรียนในโครงการได้ปฏิบัติหน้าที่หลักของโรงเรียนที่กรมสามัญศึกษา (2527 : 25) ได้จัดลำดับความสำคัญไว้แล้วว่า "งานในหน้าที่หลักของโรงเรียนในโครงการคือการสอนและอบรมนักเรียน" และมีใ้ควาโรงเรียนในโครงการได้พยายามสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนในชุมชน เพื่อให้เขาได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพในท้องถิ่นของตน สมดังวัตถุประสงค์ของโครงการ

ยังมีข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ด้านการสอนและอบรมนักเรียน ที่ยังปฏิบัติในระดับน้อย หรือน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 มีกรณีพิเศษภายในเพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอนและการปฏิบัติงานน้อย ที่ซึ่งอาจเนื่องจากโรงเรียนในโครงการเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ครูแต่ละคนมีความการสอนมาก จึงไม่มีเวลาพิเศษซึ่งกันและกัน อีกประการหนึ่งบุคลากรของโรงเรียนในโครงการส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกรณีพิเศษ ยังไม่มีทักษะในการทำงานที่ดี จึงทำให้โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะทำกรณีพิเศษภายในตนเองได้

1.2 จัดหาเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนมาใช้ในการเรียนการสอนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชำนาญ วัฒนะ (2529 : 510) ที่พบว่า "การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการบริหารงานวิชาการ เป็นปัญหาในระดับมากที่สุด" โดยมีปัญหาด้านงบประมาณ และผลการวิจัยของ สุวิทย์ ชี้อตอง (2527 : 112 - 114) พบว่า วัสดุ อุปกรณ์ที่ครูใช้ ส่วนใหญ่คือของจริงที่กรมสามัญศึกษาส่งไปให้ไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน หรือไม่เหมาะสมกับวิชาอาชีพท้องถิ่น สิ่งนี้อาจเป็นไปได้อีกแง่หนึ่งคือ ครูไม่สามารถปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น หลักสูตรบางรายวิชาจัดทำจากส่วนกลาง ซึ่งทำไว้สำหรับสอนเป็นส่วนรวมของประเทศ เมื่อไม่สามารถปรับให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่นได้ ก็ไม่สามารถนำเอาทรัพยากรในห้องเรียนมาใช้ในการเรียนการสอนได้เช่นเดียวกัน

1.3 เชิญวิทยากรภายนอก หรือวิทยากรท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยพร ศัพท์จิตานนท์ (2525 : 154) และ สุวิทย์ ชี้อตอง (2527 : 112) ซึ่งชำนาญ วัฒนะ (2529 : 510) ได้พบว่าปัญหาที่ไม่สามารถเชิญวิทยากรจากภายนอกได้แก่ ไม่มีงบประมาณตอบแทนวิทยากร วิทยากรไม่มีเวลาว่างพอที่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ครูผู้สอนไม่รู้จักวิทยากร หรือ มีวิทยากร แต่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน เนื้อหาวิชาไม่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของวิทยากร หรือครูผู้สอนไม่ให้ความสำคัญแก่กิจกรรมดังกล่าว

1.4 ใช้สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การปฏิบัติงานด้านน้อยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของหลายท่าน เช่น

กิตติยา คาระสวัสดิ์ (2529 : 206) สมควร ณ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 116) ไชยพร ศักดิ์จิตตานนท์ (2525 : 157) ส่วน สุวิทย์ ชื่อตรง (2527 : 123) พบว่าไม่มีเลขที่เป็นเซมมีอาจเป็นเพราะโรงเรียนในโครงการส่วนมากเป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบล ไม่มีสถานประกอบการในท้องถิ่น หรืออยู่ไกลจากสถานประกอบการ จึงไม่สามารถปฏิบัติให้เดินไปตามแนวการจัดการศึกษาโดยใช้สถานประกอบการได้ ซึ่งเป็นปัญหาในการบริหารหลักสูตรประการหนึ่ง การให้เด็กเรียนไปใช้แหล่งวิชาการจึงเป็นเพียงแค่หลักการ แต่ขาดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

1.5 ให้เด็กเรียนฝึกอาชีพจากบ้านผู้ปกครอง หรือใช้โครงการเรียนที่บ้านภายใต้การนิเทศของครู การปฏิบัติงานค่าน้อยอาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น วิชาที่เปิดสอนไม่ตรงกับอาชีพของผู้ปกครอง วิธีสอนของครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสาธิต (สุวิทย์ ชื่อตรง 2527 : 119) เนื่องจากการเรียนวิชาอาชีพต้องใช้วัสดุสิ้นเปลืองมาก นักเรียนไม่สามารถหาวัสดุมาฝึกงานได้ เพราะปัญหาของควมยากจน ครูผู้สอนจึงใช้วิธีการสาธิตเป็นส่วนมาก อีกประการหนึ่ง คือ ขาดกำลังครู และค่าใช้จ่ายสำหรับครูที่จะออกไปฝึกงาน จึงทำให้การปฏิบัติงานน้อยในระคน้อย

1.6 การจัดหาสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ภาครัฐไว้เป็นที่ฝึกงานของเด็กเรียน ปฏิบัติในระคน้อยที่สุด อาจเนื่องจากโรงเรียนในโครงการตั้งอยู่ในชนบท ห่างไกลจากสถานประกอบการ หรือไม่มีสถานประกอบการในท้องถิ่น นอกจากนี้อาจไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ขาดยานพาหนะในการเดินทางไปฝึกงานของเด็กเรียน ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของการใช้สถานประกอบการ เนื่องจากไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการฝึกงานคือเพื่อ (ไชยพร ศักดิ์จิตตานนท์ 2525 : 154) เหตุนี้การปฏิบัติงานจึงอยู่ในระคน้อยที่สุด

2. การสอนประชาชน จากผลการศึกษาความคิดเพิ่มเติมของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ด้านการสอนประชาชน โดยส่วนรวมเห็นว่าอยู่ในระคน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมควร ณ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 116) แต่สุเทพ หงษ์ใหม่ (2529 : บทคัดย่อ) พบว่าครูสังคมศึกษามีความเห็นว่าตนเองได้ปฏิบัติงานด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนในระคนปานกลาง จากการศึกษาบรรยายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานครั้งนี้ 13 รายการ มีการปฏิบัติน้อย 10 รายการ และน้อยที่สุด 1 รายการ ซึ่งจะคล้ายคลึงกับ

ผลการวิจัยของ สมควร ณ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 116) ที่พบว่า การสอนประชาชน จำนวน 16 รายการ มีการปฏิบัติน้อยทุกรายการ

รายการที่ปฏิบัติในระดับน้อย หรือ น้อยที่สุด พิจารณาได้ดังนี้

2.1 ประสานงานกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจัดกลุ่มสนใจเพื่อสอนวิชาอาชีพแก่ประชาชน ที่ปฏิบัติงานนี้บ่อยอาจเป็นเพราะโรงเรียนชาดุกุลลากรสอนวิชาชีพที่จำเป็นต้องใช้ทักษะพิเศษ มิได้ประสานงานกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน หรือศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนได้รับงบประมาณกลุ่มสนใจน้อย และงบประมาณที่ได้รับได้ค่าเฉลี่ยที่เป้าหมายไว้แล้ว ถ้าไม่ตรงกับพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือมีเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ก็ยากที่จะนำมาดำเนินการได้

2.2 จัดบริการแนะแนวการประกอบอาชีพแก่ประชาชนในชุมชน ที่น้อยอาจเป็นเพราะขาดครูแนะแนว เพราะโรงเรียนในโครงการเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเป็นส่วนมาก มีอัตราค่าจ้างครูราย ชั่วโมง ทำให้ขาดครูสนับสนุนการสอนแนะแนว ต้องเอาครูปฏิบัติการสอนไปทำหน้าที่ครูแนะแนว ทำให้ครูต้องมีการรวมกลุ่มกันออกเหนือจากภาระงานการสอนนักเรียน ซึ่งมีจำนวนความมากอยู่แล้ว

2.3 จัดโครงการสอนวิชาชีพและฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นแก่ประชาชน การปฏิบัติงานนี้น้อยอาจมีสาเหตุการขาดงบประมาณในการจัด เพราะโรงเรียนในโครงการเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีเงินบำรุงการศึกษาน้อย และไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง ครูไม่มีทักษะสูงพอที่จะสอนประชาชน หรืออาจเป็นเพราะความรู้ที่ครูมีอยู่ไม่ตรงกับอาชีพของประชาชน ทำให้ประชาชนไม่สนใจในโครงการที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยอาจเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตน การจัดโครงการนี้ในระดับน้อยอาจจะตรงข้ามกับความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้โรงเรียนให้ความรู้เกี่ยวกับด้านเกษตรธุรกิจและอาชีพในระดับมาก (สังข์ นิตกิตติ 2525 : 59)

2.4 ในความรู้ หรือเชิงวิทยากรมาให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งด้านความรู้ทั่วไป ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน และความรู้ด้านอาชีพ การปฏิบัติงานนี้อยู่ในระดับน้อยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทนงศักดิ์ คุ่มไชนะ (2519 : 67) ที่ชี้ให้เห็นสาเหตุมาจาก ขาดงบประมาณที่เป็นค่าตอบแทนวิทยากร และการที่ครูอาจารย์ของโรงเรียนในโครงการมีภาระการสอนมากจึงไม่

สนใจที่จะจัดกิจกรรมเหล่านี้แก่ประชาชน หรือ "ประชาชนไม่สนใจในกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้น" (กิตติโชติ ห้อยยี่ภู่ 2527 : 137) หรือมีไต่ประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาชนบทโดยตรง

2.5 แยกแยะและถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีแก่ประชาชนเพื่อปรับปรุงเทคนิคในการประกอบอาชีพ และ วิจัย หรือทดลองทางการเกษตรในท้องถิ่น และเผยแพร่ความรู้ที่ได้แก่ประชาชน ทั้งสองรายการนี้ เมื่อโรงเรียนในโครงการทำการวิจัย หรือทดลองทางการเกษตรในระดับน้อย หรือครูยังขาดทักษะ ขาดความสนใจในการทดลอง หรือวิจัยเพื่อเพิ่มความรู้ใหม่ ๆ ให้สมกับที่โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยากร และวิทยากร นอกจากที่โรงเรียนในโครงการยังอาจขาดเครื่องมือที่จะทำการสาธิต หรือ อาจไม่มีบุคลากรที่มีทักษะในการใช้เครื่องมือที่จัดให้ จึงไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนได้

2.6 จัดโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน วันธรรมสวนะท้องถิ่น และการละเล่นพื้นเมืองแก่เยาวชน ปฏิบัติในระดับอบต. สังกัด นิคกิตติ (2525 : 59) พบว่าชุมชนมีความต้องการในระดับมาก ที่ปฏิบัติน้อยอาจเนื่องมาจากประชาชนไม่ให้ความสนใจในศิลปะ วันธรรมสวนะ และการละเล่นพื้นเมือง เพราะเป็นสิ่งที่เขาได้พบเห็นเป็นประจำจนเกิดความเคยชิน จึงทำให้สนใจในกิจกรรมด้านนี้น้อย ส่วนมากจะสนใจในวันธรรมสวนะใหม่ ๆ ของสังคมใหม่ หรือวันธรรมสวนะที่มาจากประเทศพัฒนา หรืออาจเนื่องมาจาก "เวลาว่างของประชาชนไม่ตรงกับเวลาที่โรงเรียนจัดกิจกรรม" (กิตติโชติ ห้อยยี่ภู่ 2528 : 132, จารุวรรณ วิมลกุล 2526 : 92) ซึ่งครูมักจัดกิจกรรมในเวลากลางวัน ซึ่งเป็นเวลาราชการ แต่ประชาชนจะว่างในตอนค่ำหลังจากเสร็จสิ้นภาระกิจในชีวิตประจำวันแล้ว หรือสิ่งที่เขาไปได้อีกอย่างหนึ่งคือ ครูอาจเห็นว่าได้มีการสอนแก่เด็กเรียนในโรงเรียนเป็นการ เพียงพอแล้ว จึงมิได้จัดกิจกรรมนี้แก่เยาวชนนอกโรงเรียน

2.7 จัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อคงสภาพการอ่านออกเขียนได้ของประชาชน เช่นที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน กระเป๋าหนังสือ ฯลฯ การปฏิบัติงานนี้เคยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ วิมลกุล (2526 : 90) และ กิตติโชติ ห้อยยี่ภู่ (2528 : 134) ทั้งนี้อาจเกิดจากประชาชนไม่เห็นประโยชน์ของการอ่านออกเขียนได้ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ดำเนินการอยู่แล้ว และในการรณรงค์เพื่อการปลดปล่อยไม่รู้หนังสือซึ่งดำเนินการโดย

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนนั้น จะใช้บุคลากรจากโรงเรียนประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ หรือใช้อาสาสมัคร เกินสอนจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางครูแต่ยังไม่ถึงงานทำ จึงทำให้การปฏิบัติงานด้านนี้ของโรงเรียนในโครงการอยู่ในระดับน้อย เพราะเห็นว่ามีผู้ปฏิบัติหน้าที่มากอยู่แล้ว

2.8 เปิดโอกาสให้ประชาชนนำผลงานร่วมแสดงในการจัดนิทรรศการของโรงเรียน โรงเรียนในโครงการเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่ค่อยจัดนิทรรศการ เพราะขาดงบประมาณ บุคลากร จึงอาจจะเห็นสาเหตุให้ประชาชนขาดโอกาสในการแสดงผลงาน

2.9 เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียน การปฏิบัติงานนี้ค่อนข้างสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ วิเศษกุล (2526 : 90) อันอาจมีสาเหตุมาจากโรงเรียนไม่ได้นำประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน "ประชาชนจึงไม่ทราบว่าโรงเรียนมีกิจกรรมและบริการอะไรให้กับประชาชนบ้าง" (กิตติโชติ น้อยยิ่ง 2528 : 134) นอกจากนี้อาจมีสาเหตุจากการที่โรงเรียนไม่มีหนังสือเพียงพอที่จะให้บริการ หรือหนังสือที่มีอยู่เป็นหนังสือประกอบการสอน ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน หรือเวลาบริการของห้องสมุดกับเวลาที่จะใช้บริการของประชาชนไม่ตรงกัน

2.10 จัดสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จด้านรับผู้พลัดโอกาสในการเรียนต่อในระบบโรงเรียน เป็นงานที่ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ซึ่ง พงษ์ศักดิ์ คุ้มไชน้ำ (2519 : 67) วิจัยพบว่าปฏิบัติในระดับน้อย และสงัด นิตกิตติ (2525 : 59) พบว่าประชาชนมีความต้องการในระดับมาก เหตุที่โรงเรียนในโครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ จำเป็นต้องใช้งบประมาณ และทุนในการดำเนินการมาก แต่ในชนบทประชาชนจะมีความต้องการเรียนเพื่อเพิ่มความรู้เป็นจำนวนน้อย ทำให้ตัวป้อนไม่ต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ประชาชนส่วนมากจะสนใจการประกอบอาชีพมากกว่าการเรียนหนังสือ แม้แต่บุตรหลานของประชาชน ยังพบว่าเมื่อตราเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้การปฏิบัติงานนี้ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ด้านการสอนประชาชน ตามรายการข้อ 2.1

2.3 และ 2.6 ที่ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยผู้บริหารเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

แต่ครูเห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารงานมักเป็นผู้ที่มีการติดต่อกับหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ เสมอ จึงทำให้มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติในระดับสูงกว่าครู ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่มีใฝ่ปฏิบัติ เพราะผู้บริหารไม่สามารถประสานงานทั้งโครงการใด กลุ่มครูจึงมีความเห็นไปในระดับน้อยที่สุด

3. การบริการชุมชน จากผลการเก็บความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ การบริการชุมชน โดยส่วนรวมเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมควร ๓ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 117) โรงเรียนเป็นแหล่งที่มีความพร้อมทั้งบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ รวมทั้งเป็นศูนย์รวมความรู้ที่จะนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชน โรงเรียนจึงควรจะได้ให้บริการแก่ชุมชนได้ตามกำลัง ความสามารถของโรงเรียน ซึ่งจากการวิจัยของสมควร ๓ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 118) เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติงานของโรงเรียนในโครงการ มีความต้องการด้านการบริการชุมชนในระดับมาก

งานบริการชุมชนบางประการโรงเรียนในโครงการปฏิบัติในระดับมากที่สุด และระดับมาก แต่ยังมีอีกหลายโครงการที่ยังปฏิบัติในระดับน้อย หรือน้อยที่สุด ซึ่งนำมาพิจารณาได้ดังนี้

3.1 โรงเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม งานเทศกาล งานประเพณีของชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยส่วนรวมเห็นว่าปฏิบัติในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสังข์ นิกิตติ (2525 : 60) การจัดงานประเพณีในชุมชนนั้น นอกจากวัดแล้ว ยังมีโรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักในการจัดงาน เพราะเป็นทั้งแหล่งอุปกรณ์ บุคลากรที่ชุมชนต้องอาศัยเป็นกำลังสำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่ทางโรงเรียนจะได้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนในโครงการจะเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมกว่าหน่วยงานทางการศึกษาอื่น จึงพบว่าโรงเรียนปฏิบัติงานนี้ในระดับมากที่สุด ส่วนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร และครูต่างกันนั้น อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเป็นผู้ที่คอยประสานงานชุมชนอยู่เสมอ การจะติดต่อกับขอความร่วมมือจากทางโรงเรียนต้องติดต่อกับผู้บริหาร จึงทำให้ผู้บริหารเห็นว่าใฝ่ปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด ในขณะที่ครูเห็นว่าใฝ่ปฏิบัติงานในระดับมาก โดยที่ครูบางท่านอาจไม่ทราบความเคลื่อนไหวก็เป็นได้

งานที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูเห็นว่าปฏิบัติในระดับน้อยมี 7 ข้อ และน้อยที่สุดอีก 2 ข้อ

นำมาพิจารณาได้ดังนี้

3.2 ชุมชนได้ใช้บริการจากสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียน สาเหตุที่การปฏิบัติงานนี้อยู่ใน ระดับน้อยอาจเนื่องมาจากมีกิจการสหกรณ์แพร่หลายทั่วไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของ สหกรณ์หมู่บ้าน หรือ กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน จึงทำให้ความต้องการของประชาชนที่จะใช้บริการจาก สหกรณ์ของโรงเรียนน้อย อีกทั้งเวลาการให้บริการอาจไม่ตรงกันกับระยะเวลาที่ชุมชนต้องการใช้ บริการ อีกทั้งสินค้าที่มีให้บริการอาจไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน เพราะทางโรงเรียนไม่อาจ ใช้เวลาราชการไปจัดหาสินค้ามาบริการทุกวันได้ จึงทำให้การปฏิบัติงานนี้อยู่ในระดับน้อย

3.3 บุคลากรของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ เช่นลูกเสือ ชาวบ้าน ไชยอาสาป้องกันชาติ ฯลฯ สาเหตุที่การปฏิบัติงานนี้อยู่ในระดับน้อยอาจเนื่องมาจาก หน่วยงานที่จัดการฝึกอบรมส่วนมากจะอยู่ในอำเภอ หรือจังหวัด ซึ่งมีบุคลากรพร้อมอยู่แล้ว จึงใช้ บุคลากรของโรงเรียนในโครงการในระดับน้อย อีกประการหนึ่ง กิจกรรมฝึกอบรมกลุ่มพลังมวลชน ดังกล่าวชมเชยลงไปมาก ในระยะนี้ จึงอาจเป็นสาเหตุให้บุคลากรของโรงเรียนในโครงการไม่ได้ ปฏิบัติงานด้านนี้

3.4 ไชยบริการน้ำดื่มน้ำใช้แก่ประชาชนในภาวะขาดแคลน จากการวิจัยของ กิตติโชติ ห้อยยี่ภู่ (2528 : 134) พบว่า "ประชาชนต้องการน้ำเพื่อการเกษตรกรรม เพราะประชาชน ประกอบอาชีพหลักค่านเกษตรกรรม แต่โรงเรียนมิได้ให้บริการ" สาเหตุอาจเกิดจาก แหล่งน้ำใน โรงเรียนเป็นแหล่งน้ำขนาดเล็ก ไม่เพียงพอที่จะให้บริการแก่การเกษตรของชุมชนได้ แหล่งน้ำ ต่าง ๆ ต้องอาศัยน้ำจากธรรมชาติ เว้นแหล่งน้ำในชุมชนขาดแคลน แหล่งน้ำของโรงเรียนก็คงเป็น เช่นเดียวกันจึงยากที่จะให้บริการยามภาวะขาดแคลนได้

3.5 เป็นผู้จัด หรือร่วมกับหน่วยงานทางสาธารณสุข จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ อนามัย เช่น การตรวจรักษาโรค การประกวดสุขภาพเด็ก ฯลฯ แม้ว่าชุมชนจะมีความต้องการให้โรงเรียน จัดกิจกรรมด้านสุขภาพ อนามัยในระดับมาก ตามผลการวิจัยของ สังกัด นิตกิตติ (2525 : 60) แต่ จากรวบรวม วิจัยกุล (2526 : 91) ก็ยังพบว่าโรงเรียนมิได้ปฏิบัติเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีหน่วย งานทางสาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำตำบลมากขึ้น ชุมชนจึงอาจไปใช้บริการจากหน่วยงานทาง

สาธารณสุข หรือ สกนือนามัย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง มากกว่าที่จะมาให้บริการ จากโรงเรียนในโครงการ

3.5 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาจัดขยายป้องกันโรคแก่สัตว์ เลี้ยง หรือผลิตผลทางการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล (2526 : 89) ซึ่งพบว่ายังไม่มีกรปฏิบัติ และสมควร ๗ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 127) พบว่ามีกร ปฏิบัติน้อย อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมในการบริการ เช่นขาดเครื่องมือ หรือขาด บุคลากร หรืออาจมีสาเหตุจากประชาชนเลี้ยงสัตว์น้อย จึงทำให้มีผลกระทบต่อการให้บริการด้านนี้ ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาความเห็นแยกตามกลุ่มพบว่า ผู้บริหารมีความเห็นในระดับน้อย ส่วนครู เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้คลุกคลีกับชาวบ้านมากกว่า ได้มี โอกาสพบปะกับเจ้าหน้าที่ทางการ เกษตรที่มาทำงานกับชาวบ้าน หรือได้พูดคุยกับชาวบ้านในปัญหาของ เขาเหล่านี้ จึงมีโอกาสได้แนะนำให้ประชาชนดำเนินการแก้ปัญหา โดยการแนะนำแหล่งบริการ ต่าง ๆ จึงอาจเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารมีความคิดเห็นในการปฏิบัติสูงกว่าระดับครู

3.6 จัดป้ายประกาศ หรือใช้เครื่องกระจายเสียงในการเสนอข่าวเตือนความจำ ให้ ความรู้แก่ประชาชน หรือประชาสัมพันธ์ภายในชุมชน การปฏิบัติงานนี้ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจาก ชุมชนมีเครื่องกระจายเสียง หรือ หอกระจายข่าว หรือป้ายประกาศเป็นของชุมชน ๗ ที่ทำการกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน จึงไม่จำเป็นต้องให้บริการจากทางโรงเรียน หรืออาจเป็นเพราะ ที่ตั้งของโรงเรียน ตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชนมากจึงไม่อาจให้บริการได้

3.7 แนะนำแหล่งวัสดุเกษตร ปุ๋ย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หรือวัสดุเพื่อการประกอบอาชีพ อื่น ๆ และแนะนำแหล่งจำหน่ายผลิตผล การปฏิบัติงานน้อยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล (2526 : 89) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนไม่ใส่ใจในกิจกรรมที่ทาง โรงเรียนจัดให้ หรือไม่ทราบว่าโรงเรียนมีกิจกรรม และบริการอะไรให้กับประชาชนบ้าง (กิตติโชติ ทอชัยภู 2528 : 134) หรือบางทีประชาชนอาจรู้จักแหล่งต่าง ๆ ดังกล่าวดีกว่าครู เพราะเกี่ยวข้องกับกรประกอบอาชีพของเขาโดยตรง จึงมิได้ให้บริการด้านนี้จากทางโรงเรียน ซึ่ง สมควร ๗ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 116) วิจัยพบว่า การบริการรักษาโรคสัตว์ ทอนสัตว์ และการ

ผสมกันผู้สวดไหว้แก่ประชาชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.8 จัดตลาดนัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน หรือนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายในสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียน ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ วิธกุล (2526 : 89) ที่พบว่าจัดตลาดนัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของนักเรียนและประชาชนเป็นครั้งคราว ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในชุมชนเป็นชุมชนขนาดเล็ก ประชาชนมีความสัมพันธ์กันเหมือนที่กันเอง มีสิ่งของใดก็ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สิ่งของที่จำเป็นต่องบซื้อหา มักเป็นสิ่งของที่ไม่มีในท้องถิ่น จึงทำให้ไม่จำเป็นต้องมีการซื้อขายผลิตภัณฑ์ และประชาชนในท้องถิ่นเดียวกันมักจะประกอบอาชีพที่เหมือนกัน ผลิตภัณฑ์ใดออกมาจึงไม่จำเป็นต้องซื้อ หรือขายภายในชุมชน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ไม่จำเป็นต้องจัดให้ตลาดนัด จึงเห็นว่าปฏิบัตินี้ในระดับน้อยที่สุด

3.9 จัดยาสาวัญไว้เพื่อประชาชนมาใช้บริการ เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ซึ่ง จารุวรรณ วิธกุล (2526 : 91) พบว่าปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และกิติโกศล ห้อยปี่ภู (2528 : 135) วิจัยพบว่า ในชุมชนจะมีหน่วยงานทางสาธารณสุขประจำตำบล หรือสถานีอนามัยตั้งอยู่ ประชาชนจึงมักไปใช้บริการจากหน่วยงานอนามัย หรือสาธารณสุขที่มีหน้าที่โดยตรง มากกว่าจะใช้บริการจากทางโรงเรียน อีกประการหนึ่งอาจเกิดจากการที่โรงเรียนมิได้เปิดบริการตลอดเวลา คงเปิดเฉพาะเวลาที่นักเรียนมาเรียนเท่านั้น หรือโรงเรียนอาจมีงบประมาณที่น้อยจึงไม่อาจจะให้บริการได้ ส่วนในความคิดเห็นที่แตกต่างกับระหว่างผู้บริหารกับครู อาจเนื่องจากผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดชุมชนมาก ประชาชนให้ความเคารพมีเกียรติ อาจเคยได้รับการขอความช่วยเหลือจากประชาชนในยามเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งถ้าจะใช้บริการจากโรงเรียน ผู้บริหารเป็นผู้อนุญาต ซึ่งกลุ่มครูจะเกี่ยวข้องในเรื่องนี้น้อย จึงอาจเป็นสาเหตุให้กลุ่มครูเห็นว่าปฏิบัตินี้ในระดับน้อยที่สุด ในขณะที่ผู้บริหารเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 อภิปรายผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

1. การสอนและอบรมนักเรียน จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

และครูเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการด้านการสอน และอบรมนักเรียน โดยส่วนรวมเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนงานที่พบว่ายังเป็นปัญหาในระดับมากที่จะนำมาพิจารณา มีดังนี้

1.1 ครูคนหนึ่งรับผิดชอบการสอนหลายวิชา และมีความการสอนมาก ซึ่ง สจก. นิตินิติ (2525 : 68) พบว่าโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรจึงต้องรับภาระการสอนหลายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สมควร ณ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 120) ที่ชี้แจงเป็นเพราะโรงเรียนในโครงการส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูน้อย ต้องรับผิดชอบการสอนร่วมกัน และโรงเรียนส่วนมากตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารไม่ค่อยมีครูอยากไม่ทำการสอน ทำให้มีครูน้อย ต้องเฉลี่ยความสอนให้ใกล้เคียงกัน จึงต้องรับผิดชอบการสอนหลายวิชา และในหลายหมวดวิชาที่มีลักษณะวิชาแตกต่างกัน ต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนมาก

1.2 ขาดแหล่งฝึกงานอาชีพสำหรับนักเรียน ปัญหาที่คงเป็นเพราะโรงเรียนในโครงการส่วนมากตั้งอยู่ในชนบท ในถิ่นทุรกันดาร จึงอยู่ห่างไกลจากสถานประกอบการซึ่งส่วนมากจะอยู่ในชุมชนเมือง

1.3 ขงประมาณในการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนไม่เพียงพอ ที่เป็นปัญหามากก็เนื่องจากโรงเรียนในโครงการเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนน้อย จึงเก็บเงินบำรุงการศึกษาได้น้อย ขงประมาณจากส่วนกลางก็ไม่มากนัก การขาดขงประมาณจึงเป็นปัญหาหมด คังผลการวิจัยของ ทนงศักดิ์ คุ้มไชน้ำ (2519 : 68) สจก. นิตินิติ (2525 : 68) จารุวรรณ วัฒนกุล (2526 : 92) สุเทพ พงษ์ใหม่ (2529 : บทคัดย่อ) และ สมควร ณ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 92) เป็นต้น

1.4 ประชาชนไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา และประชาชนมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานได้เรียนในแผนการเรียนวิชาสามัญมากกว่าวิชาชีพ ปัญหานี้ยังเป็นค่านิยมที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลง เพราะประชาชนยังมีค่านิยมในการเรียนให้สูงขึ้น คิดในค่าของปริญญา เพื่อความหวังในการประกอบอาชีพราชการ หรืออาชีพอื่นที่ ได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน แผนการเรียนที่เน้นหนักทางด้านวิชาสามัญจึงยังเป็นที่ต้องการของนักเรียนเป็นส่วนมาก อีกประการหนึ่ง

คือความยากจนของประชาชนไม่สามารถส่งลูกเข้าเรียนได้ และความผิดพลาดในการจัดการศึกษากับการมีงานทำ ที่ผลิตคนจนล้นงาน ผู้ที่เรียนแล้วยังว่างงานอีกเป็นจำนวนมาก ประชาชนส่วนมากจึงต้องการให้ลูกออกไปประกอบอาชีพมากกว่าที่จะให้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา

2. การสอนประชาชน จากผลการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมของผู้บริหารโรงเรียน และครูเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ด้านการสอนประชาชน โดยส่วนรวมเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งพอจะนำปัญหาของงานด้านนี้มาพิจารณาได้ดังนี้

2.1 ขงประมาณในการจัดโครงการไม่เพียงพอ เป็นปัญหาที่กล่าวถึงแล้วในข้อ 1.3 ซึ่งเป็นขงประมาณในการดำเนินงานภายในโรงเรียนยังไม่เพียงพอ จึงเป็นปัญหาในการที่โรงเรียนจะจัดสรร ขงประมาณเพื่อจัดโครงการสอนประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียนได้

2.2 ประชาชนไม่มีเวลาเข้ารับบริการกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้ เนื่องจากโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางราชการ ส่วนมากจะดำเนินการในเวลาราชการซึ่งจะตรงกับเวลาที่ประชาชนต้องประกอบอาชีพ เวลาการให้บริการกับเวลาของผู้ที่จะรับบริการจึงไม่ตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ วิมลกุล (2525 : 92) และ กิตติโชค หอชัยภู (2528 : 132)

2.3 การให้ครูไปให้ความรู้แก่ประชาชน กระทั่งผลต่อความการสอนภายในโรงเรียน สาเหตุของปัญหาคงเพราะโรงเรียนในโครงการมีบุคลากรไม่เพียงพอ ต้องรับผิดชอบการสอนหลายวิชา มีจำนวนคาบการสอนมาก (สัจจ มิทกิติ 2525 : 68 และ สมควร ณ ตะกั่วทุ่ง 2529 : 121) อีกประการหนึ่งการสอนประชาชนอาจทำในเวลาราชการที่จะต้องสอนนักเรียน จึงทำให้กระทบผลต่อคาบการสอน

2.4 ขาดยานพาหนะในการเดินทางไปจัดกิจกรรมในชุมชน ยานพาหนะเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำบุคลากร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปจัดกิจกรรมในชุมชน ซึ่งโรงเรียนในโครงการส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตชนบทรับผิดชอบการให้การศึกษาหลายหมู่บ้าน การไปจัดกิจกรรมในชุมชนนอกเหนือจากชุมชนอันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนนั้น จะต้องเดินทางเป็นระยะไกล และไม่สะดวก พาหนะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่เป็นสิ่งยากที่โรงเรียนจะดำเนินการจัดหาเองได้

3. การบริการชุมชน จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ด้านการบริการชุมชน โดยส่วนรวมเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย งานบริการชุมชนเป็นงานที่โรงเรียนได้ให้บริการแก่โรงเรียนภายในโรงเรียนตามปกติอยู่แล้ว การขยายผลการบริการไปสู่ชุมชนจึงไม่เป็นปัญหา มาก จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีรายการใดที่เป็นปัญหาในระดับมากที่สุด หรือระดับมาก แต่มี 2 รายการที่ผู้บริหาร เห็นว่าเป็นปัญหาในระดับมาก แต่ครูเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย ซึ่งนำมา พิจารณาดังนี้

3.1 ครูไม่มีความรู้ทางด้านการพัฒนาชุมชนโดยตรง และ ขาดการประเมินผลเพื่อนำมา ปรับปรุงการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ครู จะเห็นว่าครูเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการ สอน แต่ยังไม่เข้าใจหลักการในการพัฒนาชุมชน แต่ครูยังเห็นว่าตนเองสามารถที่จะทำงานพัฒนา ชุมชนได้ และผู้บริหารจะเป็นผู้ประเมินผลงานหนึ่งของหน่วยงาน และผลการทำงานของครู เพื่อนำ ผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ จึงให้ความสำคัญในเรื่องการประเมินผลมาก เมื่อยังไม่มีการประเมินผลงานที่ดี จึงทำให้มีความคิดเห็นว่ายังเป็นปัญหา สาเหตุดังกล่าวมาแล้ว อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับมาก ส่วนครูเห็นว่า เป็นปัญหา ในระดับน้อย

3.2 บุคลากรมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรม ประเพณี และภาษาท้องถิ่น ตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยส่วนรวมเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะครูส่วนมากเป็นคนในท้องถิ่น หรือเป็นคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะมีวัฒนธรรม ประเพณี และภาษาท้องถิ่นไม่แตกต่างกันมากนักในแต่ละท้องถิ่น ทำให้บุคลากรของโรงเรียนใน โครงการสามารถปรับตัวได้ง่าย และก็นับว่าเป็นความสำเร็จผลของกรมการฝึกหัดครูที่พยายาม ผลิตรายให้กับท้องถิ่น โดยให้วิทยาลัยครูแต่ละแห่งรับผิดชอบการผลิตครูใน 2 จังหวัด จึงทำให้ ครูที่ทำการสอน ในโรงเรียนเป็นครูในท้องถิ่นเป็นส่วนมาก ทำให้ปัญหาในการปรับตัวของครูให้ เข้ากับวัฒนธรรมประเพณี และภาษาท้องถิ่น เป็นปัญหาในระดับน้อยที่สุด

เมื่อสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทโดยส่วนรวมปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูเห็นว่า มีการปฏิบัติงานด้านการสอนและอบรมนักเรียนในระดับมัธยม การสอนประชาชน และการบริการชุมชน ปฏิบัติในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมควร ๒ ตะกั่วทุ่ง (2529 : 117) จึงเห็นว่าโรงเรียนในโครงการได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้ตรงตามที่กรมสามัญศึกษา (2527 : 25) ได้สรุปแนวทางไว้ว่า

งานในหน้าที่หลักของโรงเรียนในโครงการนี้ได้จัดลำดับความสำคัญไว้แล้ว นั่นคือ การสอนและอบรมนักเรียน เป็นการทำเนินพัฒนาชนบทโดยการให้นักเรียนและโรงเรียนเป็นสื่อที่สำคัญ เพราะโรงเรียนมีอิทธิพลอย่างมากในการพัฒนาชนบทโดยตรง และถือว่า การพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนในชนบทเป็นศูนย์กลางที่แท้ ถือเป็นการพัฒนาชนบทส่วนหนึ่งด้วย ส่วนหน้าที่นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนนักเรียนตามหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมส่วนหนึ่งของหน้าที่ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนและบริการชุมชน

สำหรับงานด้านการสอนประชาชนและบริการชุมชนนั้น แม้จะปรากฏว่ายังปฏิบัติในระดับน้อย ก็ยังเห็นว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกำลังความสามารถและขีดจำกัดที่โรงเรียนมีอยู่ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ในระเบียบ ว่าด้วย หน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท พ.ศ. 2527 ข้อ 7 แล้วว่า " โรงเรียนใดไม่สามารถจัดกิจกรรมตามข้อ 5 [การสอนประชาชน] และ ข้อ 6 [การบริการชุมชน] ได้ครบถ้วน ก็ให้จัดทำได้ ตามความสามารถของโรงเรียน และความเหมาะสมของท้องถิ่น "

เมื่อสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท โดยส่วนรวม ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครู เห็นว่าเป็นปัญหาค้นการสอนประชาชนในระดับมัธยม ส่วนด้านการสอนและอบรมนักเรียน และการบริการชุมชน เป็นปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจาก หน้าที่ด้านการสอนและอบรมนักเรียนนั้นเป็นหน้าที่หลักและเป็นงานประจำ ครูผู้ปฏิบัติรู้แนวทาง มีความคล่องตัวในการปฏิบัติจึงเป็นปัญหาในระดับน้อย การบริการชุมชนนั้นแท้จริงเป็นงานที่โรงเรียนได้ให้บริการแก่นักเรียนตามปกติอยู่แล้ว การบริการชุมชนเป็นเพียงการขยายผลของการบริการออกไปสู่ประชาชนในชุมชน จึงเห็น

ว่า การปฏิบัติงานด้านบริการชุมชนเป็นปัญหาในระดับน้อย ส่วนหน้าที่ด้านการสอนประชาชน เป็นหน้าที่นอกเหนือจากงานที่ปฏิบัติเป็นประจำ ต้องการคนที่เสียสละอย่างจริงจัง จึงจะทำงานให้บรรลุผลได้ นอกจากนี้โรงเรียนในโครงการมีบุคลากรไม่มากนักต้องรับภาระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ประจำภายในโรงเรียน และการสอนประชาชนต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกซึ่งยากที่จะจัดให้เป็นตามที่มุ่งหวังได้ อีกทั้งงบประมาณที่ได้รับทั้งงบประมาณจากส่วนกลาง และเงินบำรุงการศึกษา มีเพียงเล็กน้อยไร้อำนาจเงินโรงเรียนปกติยังไม่เพียงพอ ไม่อาจที่จะแบ่งไปใช้จัดโครงการสอนประชาชนได้ จึงทำให้การปฏิบัติงานด้านการสอนประชาชนเป็นปัญหาในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ทั้ง 3 ด้าน ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. ทั้งผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการตรงกัน ต่างก็มีเป้าหมายในการทำงานในทิศทางเดียวกัน

2. ผู้บริหารและครูของโรงเรียนในโครงการ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ร่วมกันทำงาน ทำให้เข้าใจถึงแนวปฏิบัติ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท

1. การสอนและอบรมนักเรียน แม้จะพบว่าการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ ด้านการสอนและอบรมนักเรียนปฏิบัติในระดับมาก แต่ยังคงพบว่ามีอีกหลายรายการที่ยังปฏิบัติในระดับน้อย ที่ผู้บริหารโรงเรียนควรได้เอาใจใส่ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

งานแรกคือการนิเทศภายใน เพราะว่าบุคลากรของโรงเรียนในโครงการส่วนมากเป็นบุคลากรที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติงาน มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ผู้บริหารควรได้มีงานของครูอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ เพื่อที่จะทำให้บุคลากรของโรงเรียนในโครงการ เป็นผู้ที่คุณภาพสามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น และการให้การนิเทศภายในที่

ต้องการให้ครูช่วยเหลือกัน แต่ครูมีจำนวนน้อย จึงมาที่จะหาวิธีการนี้แทนที่เป็นแบบพัฒนาตนเอง เช่น การจัดทวารสารทางวิชาการ หรือ ตำรา ให้อ่าน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือการสัมมนา กลุ่มย่อยภายในโรงเรียน เป็นต้น

งานที่สองคือการสอนวิชาอาชีพ จากการศึกษาวิจัยยังพบว่ามีการปฏิบัติบ่อย ในการให้เด็กเรียน ได้ฝึกงานอาชีพจากสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ ได้ฝึกงานจากบ้านผู้ปกครอง หรือ การทำงานโครงการที่นักเรียนทำโครงการนี้แทนที่ของครูนั้นผู้บริหารควรพัฒนาการสอนวิชาอาชีพให้ได้อย่างจริงจัง สาเหตุที่ยังเป็นปัญหาอาจเป็นเพราะโรงเรียนจัดสอนวิชาอาชีพตามความสามารถของ บุคลากรในโรงเรียน และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ จึงทำให้วิชาที่เลือกสอนไม่ตรงตามอาชีพที่มีในชุมชน ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผล ผลที่ตามมาคือประชาชนไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในแผนการเรียน วิชาอาชีพ การที่จะทำให้ประชาชนสนใจในวิชาอาชีพได้ โรงเรียนจะต้องดำเนินการสอนให้ได้อย่าง เด็ดที่เรียนจบแล้วสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ซึ่งสามารถจะดำเนินการได้โดยการ เปิดสอนวิชา อาชีพท้องถิ่นให้สอดคล้องกับอาชีพของประชาชนในชุมชน แล้วนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีที่บุคลากรภายในโรงเรียนมีเข้าช่วยในการเรียนการสอนได้ผลดีกว่าการประกอบอาชีพ ของประชาชน สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือการสอนให้ครบวงจร นับตั้งแต่การจัดหาวัสดุ การผลิต และ การจำหน่าย นอกจากนั้นอาจทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานฝึกวิชาอาชีพ หรือ สถานประกอบการ ให้มาดำเนินการภายในโรงเรียน โดยทางโรงเรียนอำนวยความสะดวกด้านอาคารสถานที่ให้ ถ้าหาก ทำได้

อย่างไรก็ตาม การสอนอย่างที่มีปฏิบัติในปัจจุบันคงจะทำให้ได้ผลมาก ควรจะต้องมีการ ปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนใหม่ โดยการปรับปรุงวิธีดำเนินการสอนของโรงเรียนทั้งหมด เปลี่ยน จากการสอนตลอดวันที่ปฏิบัติกันในปัจจุบัน มาเป็นการสอนวิชาการวันละ 2 - 4 คาบ เวลาที่เหลือให้ จัดสอนวิชาอาชีพ หรือ การฝึกงาน ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับการสอนในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการ ยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษา ของกรมสามัญศึกษา ที่กำลังดำเนินการในปีการศึกษา 2530 นี้ ซึ่งคาดว่าจะมีโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาชุมชนหลายโรงเรียนที่เข้าใน โครงการนี้ จากนั้นคาบการสอนวิชาอาชีพจัดให้มีความยืดหยุ่น มีกลุ่มเรียนขนาดเล็ก โดยอาจจัด

เป็นโครงการย่อย ๆ าระยะสั้น ๆ เปิดโอกาสให้กับทุกคนที่มีความสามารถและความสนใจได้
เข้าเรียน

2. การสอนประชาชน จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนในโครงการปฏิบัติงานด้านนี้ใน
ระดับน้อยเกือบทุกรายการ จึงมาที่จะพิจารณการจัดเฉพาะรายการที่ไม่มีปัญหาหนัก และสามารถ
ปฏิบัติได้อย่างจริงจัง และควร เป็นกิจกรรมที่ประชาชนให้ความสนใจด้วย

งานที่โรงเรียนในโครงการน่าจะจัดได้คือ การสอนวิชาอาชีพระยะสั้น อาจจะใช้
งบประมาณกลุ่มสนใจ หรือ งบประมาณของโรงเรียนที่พอจัดให้ได้ ลักษณะการจัดควรจัดโครงการ
เช่น เกี่ยวกับการสอนนักเรียน คือการสอนกลุ่มย่อย ระยะสั้น ๆ โดยใช้เวลาในโรงเรียนบาง
ส่วน หรืออาจจะไปประชาชนเข้าร่วมเรียนกับนักเรียนก็ได้ ซึ่งจะเป็นการประหยัดทั้งแรงงาน เวลา
และงบประมาณ

นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดการอบรมเยาวชนเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี หรือการ
ละเล่นพื้นเมือง เพราะในปัจจุบันเราขาดการส่งเสริมงานด้านนี้ให้แก่เยาวชน เยาวชนจึงหันไป
สนใจในวัฒนธรรมจากต่างชาติกันมาก สำหรับการจัดนั้นอาจจัดเป็นโครงการ เช่น เกี่ยวกับการสอน
วิชาอาชีพโดยการเปิดโอกาสให้เยาวชนนอกโรงเรียนได้เข้าร่วมเรียนกับนักเรียนในโรงเรียน ซึ่ง
โดยความเป็นจริงแล้ว นักเรียนในโรงเรียนกับเยาวชนนอกโรงเรียนต่างก็เห็นเพื่อนกัน เพราะเป็น
สมาชิกในชุมชนเดียวกัน และอาจเคยเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษามาก่อน คงจะ
ไม่เป็นปัญหาในการให้การอบรม แต่กลับจะเป็นผลดีที่จะทำให้เยาวชนทั้งสองกลุ่มเข้าใจกันดียิ่งขึ้น

3. การบริการชุมชน การที่บุคลากรในโรงเรียนได้เข้าร่วมในกิจกรรม งานเทศกาล
งานประเพณี กิจกรรมกีฬา หรือบันเทิงการ ในโอกาสต่าง ๆ นับว่าเป็นการดียิ่ง ควรส่งเสริมให้
บุคลากรได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น นอกจากจะเป็นการช่วยบริการชุมชนแล้ว ยัง
เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานด้านบริการชุมชนยังมีปัญหาอีกบางประการอาจเป็นเพราะ
โรงเรียนไม่เข้าใจวิธีการให้บริการ หรือประชาชนไม่ทราบว่าโรงเรียนจะให้บริการอะไรแก่เขาบ้าง

โรงเรียนจึงควรที่จะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน และแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถให้บริการแก่เขาได้

การบริการชุมชนบางอย่างอาจเกินกำลังความสามารถของโรงเรียนในโครงการที่จะปฏิบัติให้สำเร็จลงได้ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น โรงเรียนจึงควรได้พิจารณาว่า งานใดเป็นงานหลัก และงานใดเป็นงานรองลงมา มีกิจกรรมใดบ้างที่หน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงให้บริการแก่ชุมชนแล้ว โรงเรียนจึงเลือกปฏิบัติในโครงการที่มีความจำเป็น และไม่ซ้ำกับงานของหน่วยงานอื่น และในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ ควรทำหน้าที่ประสานงานระหว่างประชาชนในชุมชนกับหน่วยงานที่หน้าที่ในการให้บริการแก่ชุมชนโดยตรง การทำหน้าที่ประสานงานได้เป็นอย่างดีนั้นก็หมายความว่าได้ทำหน้าที่ด้านบริการชุมชนอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรวิจัยเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ คำนวณค่าตอบแทน หรือทั้ง 3 ด้าน ระหว่างโรงเรียนในโครงการ กับโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น
2. ควรจะมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน กับกลุ่มประชาชนที่ถือว่าเป็นผู้นำชุมชน
3. ควรจะมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของโรงเรียนในโครงการ คำนวณค่าตอบแทน โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนประชาชน เพื่อให้ได้มาผลการวิจัยมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้โดยลดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย